

műszaki és technológiai irányzatokról; katalógusok rendszeres periodicitásban való közzététele a termékekről és komponensekről; az automatizált információk rendszerek naprakésszé és megbízhatóvá tétele; országos program kimunkálása az adatbázis-rendszer kialakítása érdekében; az információs központok elemző munkára való orientálása; a kiadvány-regisztráció teljessé tétele; általában az információk

termékek minőségének javítása; a visszacsatolások nagyobb figyelemben részesítése.

/ZÁBREV, V. A.: Izbytočnosť v sisteme naučno-tehničeskijh komunikacij. = Naučno-tehničeskaja informacija, Ser. 1. 11. sz. 1988. p. 2–8./

(Futala Tibor)

A vállalati információs központok természetéről és típusairól

Mind gyakoribb, hogy egyes vállalatok kiépítik információs központjukat, vagy legalábbis foglalkoznak a megszervezésük gondolatával.

A vállalatok az információs központok létesítésével jelentős megtakarítást akarnak elérni a szervezés, az információ tárolás és a hozzáférés költségeinél. Az információ értéke természetesen a vállalati adottságoktól (termékek, szolgáltatások, ügyfelek, a dolgozók száma és iskolázottsága, a növekedés üteme, a tiszta bevétel, a földrajzi fekvés, a marketing és az

elosztási csatornák, szabályozók és törvényes rendelkezések stb.) függ. Ezen adottságok figyelembevételével határozható meg, hogy az információs rendszer centralizációja révén milyen megtakarítás lehetséges.

Az információs központok tervezéséből és menedzseléséből leszűrt tapasztalatok alapján *tiszta* (1. táblázat) és *vegyes* típusú információs központokat különböztethetünk meg. Az előbbieket egy vagy több információs tevékenységet látnak el (pl. ügyvitelme-

1. táblázat

Tiszta típusú vállalati információk

Információs központok	Az információ jellege	Vállalati célok	Tipikus példák
Nyilvántartások kezelése	Belső kurrens információk	▶ Megtakarítás a nyilvántartások megszervezésében és a hozzáférésben ▶ Hatékony, gyors tárolás és visszakeresés ▶ Helymegtakarítás	A vállalati ügyvitel naprakész követése (számvitel, biztosítás, jog-, bank-, pénzügyek stb.)
Archívumok	Belső történeti információk	▶ Dokumentumok a testület történetéről ▶ A törvényes követelmények betartása (pl. adathitelesség és -megőrzés)	Bármely vállalat, amely érdeklődik saját története iránt (pl. központi egységek, országos egyesületek, üzleti vállalkozások)
Könyvtárak	Kívülről szerzett információk	▶ Megtakarítás a dokumentumok rendelésében, katalogizálásában, kölcsönzésében; referenz- és online szolgáltatások nyújtása	Olyan iparágak, amelyekben lényeges a K + F (pl. elektronika, számítástechnika, élelmiszer- és gyógyszeripar stb.)
Automatizált adatfeldolgozó központ	Számítógép-hasznosítás	▶ Házon belüli oktatás és tanácsadás ▶ Hardver-szoftver dokumentációk hozzáférhetősége	Olyan vállalatok, amelyek a főbb folyamatokat nagygépen rögzítik, s kiterjedt a csatlakozó mini- és mikroszámítógépek használata
Statisztikai feldolgozó központ	Statisztikai adatok gyűjtése, feldolgozása, közreadása	▶ Megtakarítás a manuális és automatikus adatgyűjtésben, tárolásban és kezelésben	Ott, ahol az üzleti tevékenység szempontjából döntő jelentőségűek a felmérésekből, piac- és magatartás-kutatásokból származó adatok, különösen a stratégiai tervezésnél

nedzselés, archiválás, könyvtári szolgáltatások, automatizált adatfeldolgozás, statisztika).

A tiszta típusú információs központokból alakultak ki a különböző vegyes típusú információs központok, például: *tanulmányi forrásközpontok* (learning resource centres), *jogforrásközpontok* (legal resource centres), *könyvtár/információs központok* (library/information centres), *mikroszámítógépes információs központok* (microcomputer information centres).

Az eredményes működés előfeltétele, hogy a megalakítandó információs központ alaposan ismerje a vállalat gazdálkodásának szűk keresztmetszeit. A

nyomtatott, illetőleg elektronikus információforrások és a kapcsolódó szolgáltatások jó menedzselésével, kézben tartásával megannyi rejtett tartalék tárható fel. Az általános költségekben elért megtakarítások igazolhatják az információs központok létjogosultságát.

/LEVITAN, K. B.: On the nature and types of corporate information centres, = *Aslib Information*, 16. köt. 2. sz. 1988. p. 45–46./

(Zoltán Imre)

Nyugati folyóiratokban található meg a japán tudomány krémje?

Az amerikai folyóirat-gyűjteményeknek egyre nagyobb gondot okoz a rangos amerikai és nyugat-európai folyóiratok magas ára. Emiatt szinte lehetetlen beszerezniük a japán lapokat, amelyek iránt viszont – a japán tudomány rendkívüli gyors fejlődése következtében – növekvő érdeklődés nyilvánul meg. Milyen folyóiratokra kellene tehát előfizetni a japán kutatási eredmények javának beszerzése érdekében?

A japán tudományos közlemények kivonatai már online is hozzáférhetők, a JAPAN TECHNOLOGY ONLINE szolgáltatáson keresztül, amely a *Japanese Technical Abstracts* online változata (és a University Microfilms International, a Japanese Technical Information Service és a Dialog együttműködésének eredménye). Az STN adatbázis-hálózat Tokióban szolgáltatóközpontot hozott létre, együttműködve a Japan Information Center for Science and Technologyval. A *Nature* c. folyóirat London és Washington után Tokióban nyitotta meg harmadik nyomtató- és szerkesztőközpontját. 1986 augusztusában az amerikai kongresszus külön törvényt fogadott el a japán műszaki szakirodalommal való ellátottság javítása érdekében (*Japanese Technical Literature Act*). Ezek a fejlemények tovább növelték a folyóirat-beszerzőkre nehezedő nyomást.

A reprezentatív felmérés az 1983–1985 közötti időszakra vonatkozóan, a *Science Citation Index* testületi mutatója alapján összesen 9 japán intézmény munkatársainak publikációit vizsgálta meg. Három cég magas színvonalú termékei, ill. fejlesztési eredményei révén került be a vizsgáltak körébe (*NEC, Hitachi, Fujitsu*), három kiemelkedő kutatásukat folytató egyetemi tanszék (*Tokió, Oszaka és Nagoja*) mellé; végül bevettek három biotechnikai céget is (*Dainippon, Ajinomoto és Tanabe*), összesen 3632 közleményt vizsgáltak meg.

A vizsgálat nem várt eredménye: a japán szerzők publikációinak nem kevesebb mint 60%-a *külföldi lapokban* (35% Amerikában, 25% pedig Nyugat-Európában) jelenik meg. Emellett a japánok Európában is, az USA-ban is a harmadik helyen állnak a publikálók között (Európában a britek és az amerikaiak, az USA-ban az amerikaiak és a kanadaiak előzik meg őket).

Felvetődött, hogy ha igen kiterjedt is a japánok publikációs exportja, a legjobb közleményeket esetleg maguknak tartják meg. A hivatkozások elemzése azonban ezt a lehetőséget is kizárta. A legmagasabb idézettséget az amerikai folyóiratokban közölt japán közlemények érték el, ezután a nyugat-európai lapokban megjelent cikkek következtek, és csak harmadsorban a japán lapok közleményei.

A kapott adatok alapján a japánok *publikációs stratégiája* – félig tréfásan – így foglalható össze:

- ▶ "törj a csúcsra – ez általában Amerika";
- ▶ "ha Európa, akkor Nyugat-Európa";
- ▶ "nem kell, hogy a tiéd legyen a bolt, ha hasznat akarsz húzni az árak eladásából".

Végül a könyvtárosoknak szóló gyakorlati tanácsok: amennyire csak lehet, ragaszkodni kell a magas idézettségű amerikai és nyugat-európai folyóiratokhoz; a legfontosabb japán lapokat legfeljebb a szocialista és a fejlődő országok folyóiratainak rovására érdemes beszerezni; a japán lapokra való további előfizetésekhez az idézettségi adatokra kell támaszkodni (esetleg helyi kutatások formájában is).

/STANKUS, T.–ROSSEEL, K.–LITTLEFIELD, W. C.: Is the best Japanese science in western journals? = *The Serials Librarian*, 14. köt. 1–2. sz. 1988. p. 95–107./

(Mándy Gábor)